

Отже, фахівці, які хочуть ефективно впровадити цей підхід у своїй практиці, перш ніж допомагати клієнту, мають пам'ятати, що необхідно проаналізувати власні цінності, переконання та стереотипи, адже розуміння власних цінностей може допомогти уникнути перенесення власних переконань під час спілкування з клієнтом; намагатися розуміти світогляд клієнта, його цінності та переконання. Це може допомогти зосередити увагу на поточних цінностях клієнта, з'ясувати, які цінності для нього є найважливішими зараз, що для нього є психологічним благополуччям. Це може бути ключем до його мотивації та допомогти в подоланні кризи; визначити, які дії та зміни у поведінці можуть допомогти клієнту жити відповідно до його цінностей; допомогти клієнту розуміти, що його цінності можуть змінюватися з часом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Харків, КСД, 2023, 160 с.
2. Роджерс К. Становлення особистості: погляд на психотерапію. ІСІ, 2017, 258 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОБДАРОВАНОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Садова М. А.

*Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
sadova83@ukr.net*

В умовах воєнного стану дуже важко реалізувати особистісний потенціал для будь-якої людини. Якщо ж мова іде про обдарованих, то це девіантна категорія юнаків та дівчат. Адже, обдарованість з нашої точки зору не розглядається з позиції норми, а з позиції унікальності таланту та акселерації.

Наше дослідження щодо реалізації особистісного потенціалу обдарованих проводилось як в Україні (Мала академія наук України, національний університет біоресурсів та природокористування України, Київ) так і за кордоном (Пан-Європейський університет, Братислава). Відповідна тема виборола міжнародний грант на початку 2023р. У вибірку досліджуваних увійшли 679 обдарованих старшокласників та студентів з країн світу.

Особистісний потенціал дітей юнацького віку в нашому дослідженні розглядається крізь призму мотиваційних компонентів. Відповідні складові виступають рушійною силою в

розкритті та реалізації особистісного потенціалу обдарованої молоді на шляху до професійного становлення.

Обґрунтування проблеми здійснюється за рахунок опису та аналізу зарубіжних досліджень мотиваційних аспектів в структурі особистісного потенціалу обдарованих дітей юнацького віку за останні 5-8 років. За відповідною проблемою ми опирались на дослідження зарубіжних організацій (Національної асоціації обдарованих дітей Сполучених Штатів Америки, дослідження Центру передового досвіду Національної асоціації губернаторів [NGA Center], Ради директорів державних шкіл [CCSSO], національних університетів Сербії та Японії, університету Нового Південного Уельсу та ін.) [1]; сучасних зарубіжних вчених за останнє десятиліття, що розглянули чинники та складові компоненти мотивації в структурі особистісного потенціалу обдарованих дітей юнацького віку: Зарубіжні вчені (Памела Р. Клінкенборд, Кетрін А. Літл, Мак Грегор, Ван Тессел-Васка, Фроді Брідгес, Данута Чессор, Свенья Матейс, Леон Кронборг, Манфред Шмітт, Францис Прекель, Кеті Уільямс, Кетрін Гукман, Джон Мак Кормік, Мірак М. Гросс, Наоко Кодзим, Айла Четін-Діндар, Сьюзен Хедден, Сари Маккей, та ін.) [3] описали сутність складових екстра- та інтра-пунітивної мотивації, що призводять до розкриття особистісного потенціалу обдарованих дітей юнацького віку [2]; здійснено дослідження щодо позитивної та негативної атрибуції успіху та невдачі обдарованих; неспішності обдарованих з малозабезпечених сімей [5].

Дослідження мотиваційних компонентів особистісного потенціалу обдарованих дітей юнацького віку здійснюється за авторськими концептуальними положеннями, до яких відносимо такі складові: цільовий, потенційно-мотиваційний, виявлення психологічних бар'єрів, навчально-мотиваційний, особистісно-реалізаційний.

За теоретичною та емпіричною структурою до цільового компоненту включені цілі: основні / додаткові, орієнтовані на бажання орієнтовані на можливості, орієнтовані на процес, орієнтовані на результат, орієнтовані в часі; до потенційно-мотиваційного компоненту включені ціннісний та ресурсний показники; до навчально-мотиваційного компоненту відносяться: професійна направленість, внутрішня мотивація до навчання, зовнішня мотивація до навчання; до компоненту виявлення

психологічних бар'єрів належать об'єктивні та суб'єктивні чинники; особистісно-реалізаційний компонент враховує показники: робота над помилками (усунення психологічних бар'єрів), розвиток особистісного потенціалу, реалізація особистісного потенціалу в навчально-професійній діяльності, особистісне зростання [4].

Компонент подолання психологічних бар'єрів виступає своєрідною новизною авторської концепції, яка в експериментальній частині буде більш детально описуватись з урахуванням вибірки обдарованих дітей юнацького віку.

Кожний із запропонованих мотиваційних компонентів описує авторський підхід та науковий контекст сучасних зарубіжних і вітчизняних вчених.

Об'єкт дослідження: особистісний потенціал.

Предмет дослідження: мотиваційні компоненти особистісного потенціалу дітей юнацького віку.

Мета дослідження: теоретично та експериментально дослідити мотиваційні компоненти в структурі особистісного потенціалу дітей юнацького віку.

Гіпотеза дослідження: тренінг особистісного зростання спонукатиме розкриттю та підвищенню рівня мотиваційних складових особистісного потенціалу обдарованих дітей юнацького року.

Методи дослідження:

– *теоретичні* (систематизація та узагальнення наукових підходів з проблеми дослідження);

– *емпіричні*: опитувальник «Мотивація успіху та страх невдач» (А. Реан), «Самоактуалізаційний тест» (Е. Шостром), Індикатор копінг-стратегій (Д. Амірхан), розробка авторської анкети «Постановка цілей», розробка авторської анкети «Виявлення мотивації до навчання»;

– *математичної статистики* (факторний, кластерний, розрахунки за критеріями F Фішера, T Стюдента, H Крускала-Уолліса). Статистичне опрацювання даних здійснювалась за допомогою комп'ютерної програми SPSS 25.0 for Windows.

На даний етап часу розроблено структуру мотиваційних компонентів обдарованої особистості:

1. На теоретичному рівні здійснено аналіз особистісного потенціалу обдарованих в зарубіжних країнах світу; здійснено аналіз мотиваційних чинників, що спонукають до реалізації особистісного потенціалу обдарованих; здійснено опис

мотиваційних аспектів особистісного потенціалу обдарованих за кордоном; обґрунтовано структуру мотиваційних компонентів особистісного потенціалу обдарованих дітей юнацького віку: цільовий, потенційно-мотиваційний, виявлення психологічних бар'єрів, навчально-мотиваційний, особистісно-реалізаційний.

2. На методичному рівні обґрунтовано методичне забезпечення та процедура дослідження мотиваційної структури особистісного потенціалу обдарованих дітей юнацького віку у воєнний час.

3. На емпіричному рівні за рахунок факторного аналізу даних (вхідний контроль дослідження) обґрунтовано мотиваційну структуру особистісного потенціалу обдарованих дітей юнацького віку у воєнний час: потенційно-мотиваційний, виявлення психологічних бар'єрів, навчально-мотиваційний, особистісно-реалізаційний. В констатуючому експерименті було взято участь 769 досліджуваних. Академічна обдарованість виявлялась в учасників освітнього процесу за рахунок академічної успішності. За рахунок кластерного аналізу даних визначено типологію обдарованої молоді за рівнем мотивації (вмотивований та невмотивований тип).

В перспективах подальшого дослідження планується здійснити диференційний аналіз обдарованої молоді в Україні та Словаччині за віковим та гендерним аспектами а також розробка і проведення тренінгу особистісного зростання, який впроваджуватимемо в 2024 році.

ЛІТЕРАТУРА

1. Mann R. V., Kuliiev A. J., Stovpets O. V., Baryshnikova V. V., Sadova M.A. Psychological features of forming ship crews and determining the optimal life project cycle. *International Journal of Management (IJM) Volume 11, Issue 3, March 2020*, pp. 155–165. https://iaeme.com/MasterAdmin/Journal_uploads/IJM/VOLUME_11_ISSUE_3/IJM_11_03_017.pdf

2. Worrell F. C., Szarko J. E., Gabelko N. H. Multi-Year Persistence of Nontraditional Students in an Academic Talent Development Program. *First Published November 1, 2012. Research Article. pp. 18-32.* <https://doi.org/10.4219/jsge-2020-646>

3. Weihua Fan and Cathy Williams. The Mediating Role of Student Motivation in the Linking of Perceived School Climate and Achievement in Reading and Mathematics. 2020. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/feduc.2018.00050/full>

4. Садова М. Теоретична структура мотиваційних компонентів особистісного потенціалу обдарованих юнаків та дівчат. *Вчені записки університету «КРОК» Фахове видання. Випуск №1 (69). 2023 р. С. 197-207.*

file:///C:/Users/User/Downloads/%D0%92%D1%87%D0%B5%D0%BD%D1%96+
%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%BA%D0%B8_%E2%84%961(6
9),+2023-197-206.pdf

5. Садова М. Емпірична структура мотиваційних компонентів особистісного потенціалу обдарованої молоді за факторним аналізом. Освіта та розвиток обдарованої особистості. Фахове видання. № 4 (87) / IV квартал / 2022 с. 30-37. <http://otr.iod.gov.ua/images/pdf/2022/4/5.pdf>

ПОДОЛАННЯ БАР'ЄРІВ У СПІЛКУВАННІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: РЕСУРС МАЛЮНКОВОЇ ТЕРАПІЇ

Сухомлин В. М.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
veronikasuhomlyn2002@gmail.com

*«Будь-який метод арт-терапії як можливість виразити себе за
допомогою того чи іншого образу, як можливість творчості,
а отже - створення нового - завжди має терапевтичний ефект»*

Олена Вознесенська

Актуальність нашої наукової розвідки полягає в дослідженні малюнкової терапії як засобу психосоціальної підтримки та подолання бар'єрів у спілкуванні студентів закладів вищої освіти (далі ЗВО), особливо в умовах сучасного освітнього середовища. Труднощі спілкування виявляють різні психологічні комплекси, детерміновані механізмами психологічного захисту, призводячи до проявів психологічної та особистісної дезадаптації студента.

Серед явищ, що ускладнюють спілкування студентської молоді, а іноді призводять до повного його блокування, варто виділити комунікативні бар'єри. Комунікативні бар'єри (франц. *barriere* – перешкода) – це перешкоди на шляху адекватної передачі інформації між партнерами зі спілкування. Саме комунікативні бар'єри є однією з причин виникнення і розгортання внутрішньо-особистісних, міжособистісних, внутрішньогрупових і міжгрупових конфліктів, які виникають у процесі вербальної або невербальної взаємодії між людьми.

Труднощі у спілкуванні студентів можуть виникати через відмінність життєвого досвіду, неоднаковий рівень розвитку особистості, неоднаковий інтелектуальний рівень тощо. Крім того, труднощі можуть виникати внаслідок невміння розкритися, поверховості контакту, відсутності потреби у спілкуванні тощо.

Проблема порушення міжособистісного спілкування – це двостороннє ускладнення спілкування та відносин, психологічна сторона якого зумовлена такими властивостями особистості, як